

ti objektumok teljes kibontását. De az kiderült, hogy a terület valószínűleg a város késő középkori, kora újkori területének É-i szélét jelenti.

Konzulens: Majcher Tamás.

FÜREDI ÁGNES

#### 16. Balatonboglár, Berekre-dűlő

(Somogy megye) R, B, Ró, Á

A balatonboglári csomóponttól a Klapka utcához vezető, újonnan tervezett bekötőút építése előtti feltárások során az M7/S-24.6. felület jelű lelőhelyen kizárólag települési objektumok kerültek elő a Balaton-Lasinjakultúra, a halomsíros kultúra, valamint a római és Árpád-korból (összesen 42 objektum).

A *Balaton-Lasinja-kultúra* sekély gödrei minimális leletanyagot szolgáltatottak.

A *halomsíros kultúra* emléke jóval gazdagabb volt. Nemcsak a korszak, hanem az egész ásatás kiemelkedő leletegyüttése volt egy edénydepó. Több urna alakú edény és kónikus tál (melyek a nagy edényeket fedték) mellett bögréket és hordó alakú hombárt helyeztek el a viszonylag mély, szabálytalan gödörbe. Egy másik hasonló korú objektumból csaknem ép kiskorsó került elő.

Az egész feltárás területét behálózta egy római kori árokrendszer. Felszíni feltárás alapján több helyütt egymást metsző, de betöltésük alapján egységes, sekély árkokból 2–3. századra keltezhető kerámiatöredékek mellett téglatöredékek, állatcsontok, valamint nagyon sok vasalak került elő. A valószínűleg vízlevezetésre szolgáló árkok mellett sikerült részben feltárni egy tárológödrot is, melynek felszínén vaseszköztöredéket találtunk.

Az *Árpád-kori* település három mély tárológödrot tártunk fel. A gödrök egymáshoz közel helyezkedtek el. Kevés leletanyagot tartalmaztak, elsősorban fazéktöredékeket.

A települési objektumok a Lengyeltóti és Balatonboglár közötti műút mellett kerültek elő, a Jamai-patak felé eső, mélyebb, mocsaras terület már nem volt alkalmas a megtelepedésre.

HONTI SZILVIA – SIKLÓSI ZSUZSANNA –  
NÉMETH PÉTER GERGELY

#### 17. Balatonboglár, Berekre-dűlő

(Somogy megye) Á

A Berekre-dűlőn, a Csere-csárdához vezető úttól északra újabb sír került elő a kora középkori temető területén. 1989-ben Bárdos Edith 15 sír leletmentését végezte. A most előkerült 16. sír K–Ny-i tájolású, hátán fektetett, erősen bolygatott. Melléklete ezüstgyűrű és bronzgyűrű volt.

NÉMETH PÉTER GERGELY

#### 18. Balatonboglár, borkombinát

(Somogy megye) R, B

A Lengyeltóti-ből Balatonboglárra vezető út keleti oldalán a kelet felé egyenletesen emelkedő domboldalon ta-

lálható lelőhely (M7/S-25 lelőhely) központi részét érinti a boglári csomópont. 2003-ban a 2002-ben megkezdett megelőző régészeti feltárást folytattuk. Az előző évi feltáráshoz csatlakozva az északi részen a korábbi közlekedő út nyomvonalán és a 2. (északi) felület környékén nyitottunk új szelvényt (3–4. felület), valamint az 1. felülettől délre a pótkisajátítás területén (6. felület). A nagy földdepótól K-re is nyitottunk egy szondát (5. felület). A földdepó elhordása után annak helyén is végeztünk egy kisebb leletmentést (7. felület).

Kevés számban a *középső rézkori* Balaton-Lasinjakultúra kerek tárolóvermei is előkerültek. Az egyik veremből gazdag kerámiaanyaggal együtt egy kisméretű, egyedi formájú, csúcsos aljú pohár is előkerült.

A korábbiakkal megegyezően túlnyomó többségben a *késő bronzkori* urnamezős kultúra objektumai kerültek elő, szabálytalan alakú munkagödrök mellett néhány tárolóvermet tártunk fel, gazdag kerámiaanyaggal, számos bronztárggyal és csonteszközzel. Tokosbalta öntőmintájának töredéke, bronzár csontnyéllel együtt, drótfibulák, újfajta csüngő került elő többek között. A leletanyag továbbra is a kultúra idősebb szakaszának jellegzetességeit mutatja.

A késő bronzkori telepet keletről és délről határoló két árok folytatását megtaláltuk. A kettő között mintegy 150 méter üres terület van, így kapcsolatuk egymással nem bizonyítható. A nagyobb és mélyebb, délről határoló árok folytatása dél felé túlnyúlt a feltárható felületen.

Az árkokon kívül nyugat és észak felé urnamezős objektumok nem kerültek elő. A feltárt terület északkeleti részén újabb késő bronzkori objektumcsoport jelzi, hogy a telep itt még tovább folytatódik (a csomóponton kívül). A földdepó keleti oldalán nyitott szonda (5. felület) – mely összeér a déli, 6. felülettel – azt mutatja, hogy a telep ebben az irányban (elsősorban délkelet felé sűrűsödve) is folytatódik. Ezen a részen – a mezőgazdasági művelés következtében – a telep erősen lepusztult, a gödröknek csak a legalja maradt meg. A 2002–2003. évi feltárás eredményeként megtaláltuk az urnamezős kultúra telepének északi és nyugati szélét, kelet felé a határát nem értük el, dél felé kiterjedése ismeretlen, itt a borkombinát épületei elpusztították a lelőhely folytatását.

A 2003. március 24.–június 5. között feltárt 9200 m<sup>2</sup>-es felületen 260 objektum került elő.

HONTI SZILVIA – NÉMETH PÉTER GERGELY

#### 19. Balatonkeresztúr, Kis-erdei-dűlő

(Somogy megye) B

A lelőhely (M7/S-36) a Balatonkeresztúrt Balatonújlakkal összekötő 6707-es műúttól nyugatra húzódik, egy nyugati irányba enyhén emelkedő domboldalon, amelynek teljes hosszában előkerült kevés szórvány kerámia alapján egy nagyobb kiterjedésű kora bronzkori telepet sejtettünk az autópálya nyomvonalának ezen a szakaszán.

Az ásatásra a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága és a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete együttműködésének keretében 2003. július eleje és augusztus közepe között került sor, ez alatt az idő alatt 6500 m<sup>2</sup> felületet kutattunk át. A munkálatokat a terület keleti oldalán, a műúthoz közeli részen, a domb aljában kezdtük meg. Ezen a részen mindössze egy újkori lócsontvázon, valamint három, leletanyag nélküli, meghatározhatatlan korú beásáson kívül egyéb objektum nem került elő. Az első szakaszban megnyitott területnek csak a nyugati végében észleltünk egy kora bronzkori leletanyagot tartalmazó gödröt. A terepbejárások és a gépi földmunkák során a domboldalon viszonylag nagy mennyiségben előkerülő leletanyag arra engedett következtetni, hogy a feltételezett lelőhelyet a domb tetején, illetve a keleti irányú lejtő felsőbb részein kell keresnünk, ugyanis a természetes erózió és a szántóföldi művelés romboló tevékenysége lehordta a szórvány leletanyagot a domb alsóbb részeire. Ezért az autópálya tengelyével párhuzamos keskeny sávban, 340 m hosszan megnyitottuk a felületet a dombtetőig.

Emberi megtelepedés nyomaira csak a lejtő középső harmadában bukkantunk, kelet-nyugati irányban mintegy ötven méter széles szakaszon. A nyomvonal északi szélé mentén, két nagyobb csoportban, több egymást vágó sekély objektumot észleltünk, amelyekből a *kora bronzkori Somogyvár-Vinkovci-kultúra* kerámia-töredékei kerültek elő. A gödör csoportok között elsősorban több beásást is kibontottunk, amelyek közül néhányban a kora bronzkor későbbi fázisához tartozó *kisapostagi kultúra* leletanyagát találtuk meg. Néhány alkalmi tűzrakóhely kivételével kizárólag tároló- és hulladékgödöröket tártunk fel, gazdasági funkciójú illetve lakóobjektumokat nem észleltünk.

A domb tetején mindössze egyetlen, ember alkotta objektumot észleltünk, ebből egy második világháborús kézigránát került elő, amelynek szakszerű megsemmisítése megtörtént. Ezen a részen régészeti objektumokat nem találtunk, minden jel szerint a bronzkori telep súlypontja a nyomvonalon kívülre, északnyugati irányba esik, igazolva az előzetes terepbejárás megfigyeléseit.

SERLEGI GÁBOR

## 20. Balatonkeresztúr, Réti-dűlő

(Somogy megye) R, B, LT, Á, Kő

Balatonkeresztúr déli határában, a Balatonújlakra vezető műút bal oldalán, a korábbi tsz-major szomszédságában található a lelőhely (M7/S-35), ahol az M7 autópálya tervezett nyomvonala és pihenője által érintett felületből 2003 novemberéig 22 800 m<sup>2</sup>-t tártunk fel. A tervezett nyomvonal és pihenő megközelítőleg kelet-nyugati irányban középen vágja át az előzetesen feltérképezett lelőhelyet. A megelőző feltárásokat 2003 áprilisában kezdtük meg a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága és az MTA Régészeti Intézete közti együttmű-

ködés keretében. A Réti-dűlő régészeti kutatásra kerülő része egy viszonylag sík terület, amelynek nyugati határát a 6707. számú műút jelenti, keleti szélét egy lápos, mocsaras rész, a Nagyberek határolja. A nyugati, műúthoz közelebb eső részen jelenleg is nagyüzemi mezőgazdasági művelés folyik, amely nagyban befolyásolta a domborzati viszonyokat, míg a keleti, a berek partjához közeli területen legelő terület el, amely viszont egy enyhe emelkedő után a mocsaras nádas felé hirtelen lejtteni kezd.

Legkorábban a *középső rézkor* folyamán a Balaton-Lasinja-kultúra és szórványosan a Furchenstich-kultúra népeisége telepedett meg ezen a területen. Felületünk nyugati felén a bolerázi csoport leletei is előkerültek, azonban a késő rézkori település valójában a Nagyberekhez közeli legelő területén húzódnak. Az élelem-tároló- és hulladékgödörökből előkerült gazdag leletanyag mellett feltártunk egy tömegsírt is, amely nyolc zsugorított emberi csontvázat tartalmazott.

A *kora bronzkori* megtelepedés már sokkal intenzívebbnek mondható, a Somogyvár-Vinkovci-kultúra gödrei a mezőgazdasági művelés alá vont területen elsősorban szinte mindenhol előfordulnak, a kisapostagi kultúra és a középső bronzkori mészbetétes kerámia kultúrájának telepjelenségei pedig már összefüggőbb csoportokat alkotnak. Feltehetően a kora bronzkor második feléhez köthető az ezen a területen feltárt 11 sírből álló csontvázas rítusú temető, amelyben a halottak enyhén zsugorítva, oldalukra fordítva, kissé behajlított lábakkal feküdtek, kezüket legtöbbször arcuk elé helyezték.

A leletek tanúsága szerint a bronzkor után a *késő vaskor* folyamán települt be ismét a terület. A La Tène D korú telep a lelőhely egyik legnagyobb településrészelete házakkal, kemencékkel, tároló- és hulladékgödörökkel, kutakkal. A késő kelta település nyugati szélé a feltárt terület közepén található. Keleti határát a mocsaras, nádas berek képezi, de elképzelhető, hogy a telep a berek területén is folytatódik. Eddig hét földbe mélyített házat tártunk fel. Az épületek általában lekerekített sarkú téglalap alakúak, méretük a 2,5–3×4 és 3,5–4×5 m között változik. A házak közötti térségen nagy számban tártunk fel tároló- és hulladékgödöröket és néhány kerámiaalapozás nélküli kemencét.

Felületünk nyugati felén egy *késő Árpád-kori*, 12–13. századból származó falu maradványait találtuk. A több korszakot magába foglaló lelőhelyen az Árpád-kori jelenségek már a korábbi korszakok szintjénél magasabban jelentkeztek. Sajnos, a nyomvonal e kutatott szakaszán a mezőgazdasági művelés több Árpád-kori telepjelenséget megbolygatott, de a felület nyugati és középső, szélesebb sávjában több kerámia-alapozású kemencét, vermet, kutat és egy 2,5×4 m kis földbe mélyített házat tártunk fel.

A mezőgazdasági művelés alatt álló terület északkeleti sarkában megtaláltuk a korábbi terepbejárások által jelzett *középkori* (13–15. sz.) település első nyo-